

Цифрові технології в перекладацькій справі

Ivan Franko National University of Lviv

Підготувала доцент кафедри
перекладознавства
і контрастивної лінгвістики
імені Григорія Кочура
Орислава Бриська
2 жовтня 2025 року

Переклад: творчість чи ремесло?

- За статистикою літературний переклад не перевищує 5% від загального обсягу
- Навіть літературний переклад виконуємо за комп'ютером
- Локалізація
- Документація
- Аналітика
- Усний переклад

Services

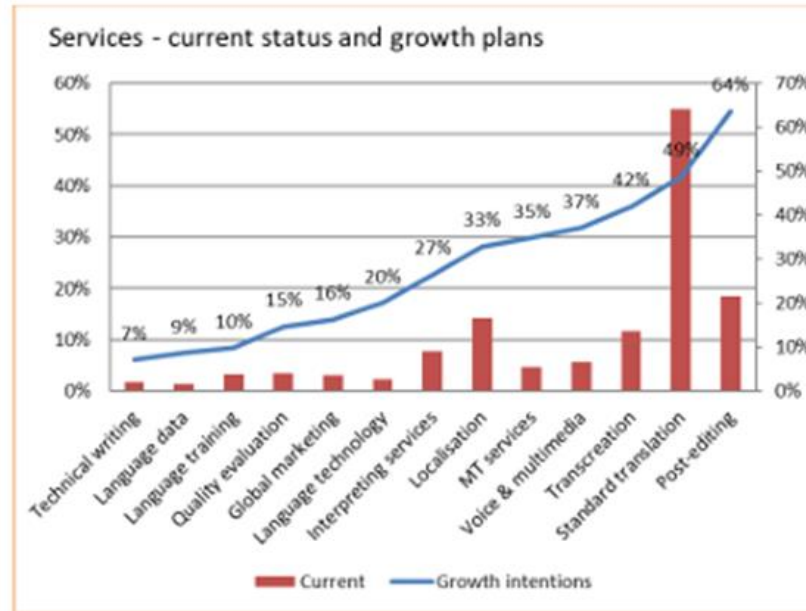

Figure 22 - Services ranking and growth plans

Among language companies, standard human translation is still by far the dominant type of service.

Post-editing ranks second, but is identified as the activity with the highest growth potential. With 42% of growth potential, transcreation (or creative translation) completes the top 3 of LSC growth targets.

Language data, often heralded as a potential investment and growth area, scores very low, both in current ranking and in growth intentions.

Переклад і технології

Великі обсяги
інформації

Стрімкий
розвиток
цифрових
технологій

Без технологій – нікуди

- Локалізація цифрового контенту (вимагає постійного контролю над контентом щодо термінологічної послідовності, стильовим характеристикам, безпеки даних, корпусів даних та ін.)
- Робота в командах
- Робота, обмежена в часі
- Віддалена робота над великими за обсягом текстами
- Послідовне дотримання якості (послідовність під час редагування чи рецензування текстів)

Види

Пам'ять перекладу (CAT,
«кішка», система
автоматизованого перекладу
/ системи керування
перекладами/
перекладацькими проектами

Машинний переклад

Генеративний ШІ

Пам'ть перекладу

Текстовий редактор

Збереження
відповідних сегментів
текстів оригіналу та
перекладу для їхнього
перевикористання
надалі.

Concordance memoQ Web Search Search

Look Up Term

Confirm Add Term Quick Add Term Add Non-Translatable

Mark Text Comments

Copy Cut Paste Copy To Target

Format x² x₂ A

Tag Insertion Copy Next Tag Sequence Inline Tags

Split Join Find Next Replace Advanced Find And Replace

Project home

Source

Confirm Ctrl+Enter

Confirm Without Update Ctrl+Shift+Enter

Translator

Reviewer 1

Reviewer 2

1.	Money For Green Energy Creates More Jobs Than Fossil Fuel Investment, New Study Finds
2.	Burning fossil fuels, rapid climate change, global warming, nature restoration in general is a problem for the whole world to solve, but the U.S. specifically can benefit from, slowly but steady, transitioning to the green economy.
3.	Paring down reasonable and well-grounded proposals to combat climate change in favor of benefiting from fossil fuel industry doesn't seem like a good idea.
4.	And indeed, renewable energy industry will create far more job opportunities, while less jobs will be available in fossil fuel industry, as research shows.
5.	According to the analysis, solar produces as far as 2.7 times more jobs than fossil fuels, while wind energy can spur 2.8 times more jobs than oil, gas and coal industries combined.
6.	And not only that, there is also a high demand for retrofitting buildings to a more eco-friendly state.
7.	And it holds true across the world.
8.	Dollar for dollar, investment in environmentally friendly energy solutions create more job opportunities than the analogous investment in fossil fuels.

Гроші для зеленої енергії створюють більше робочих місць, ніж інвестиції у викопне паливо, результати нового дослідження	0%	✓
	0%	✗
	0%	✗
	0%	✗
	0%	✗
	0%	✗
	0%	✗
	0%	✗
	0%	✗

Translation results

Money For Green Energy Creates ... 1 101% Гроші для зеленої енергії створю...

Money For Green Energy Creates More Jobs Than Fossil Fuel Investment, New Study Finds

Money For Green Energy Creates More Jobs Than Fossil Fuel Investment, New Study Finds

Гроші для зеленої енергії створюють більше робочих місць, ніж інвестиції у викопне паливо, результати нового дослідження

Pro Client1

Dom Sub Green energy

27.09.2022 21:57:38 My translation memory

Безкоштовні програми автоматизованого перекладу

- <https://phrase.com/>
 - OmegaT
 - Smarcat
- та ін.

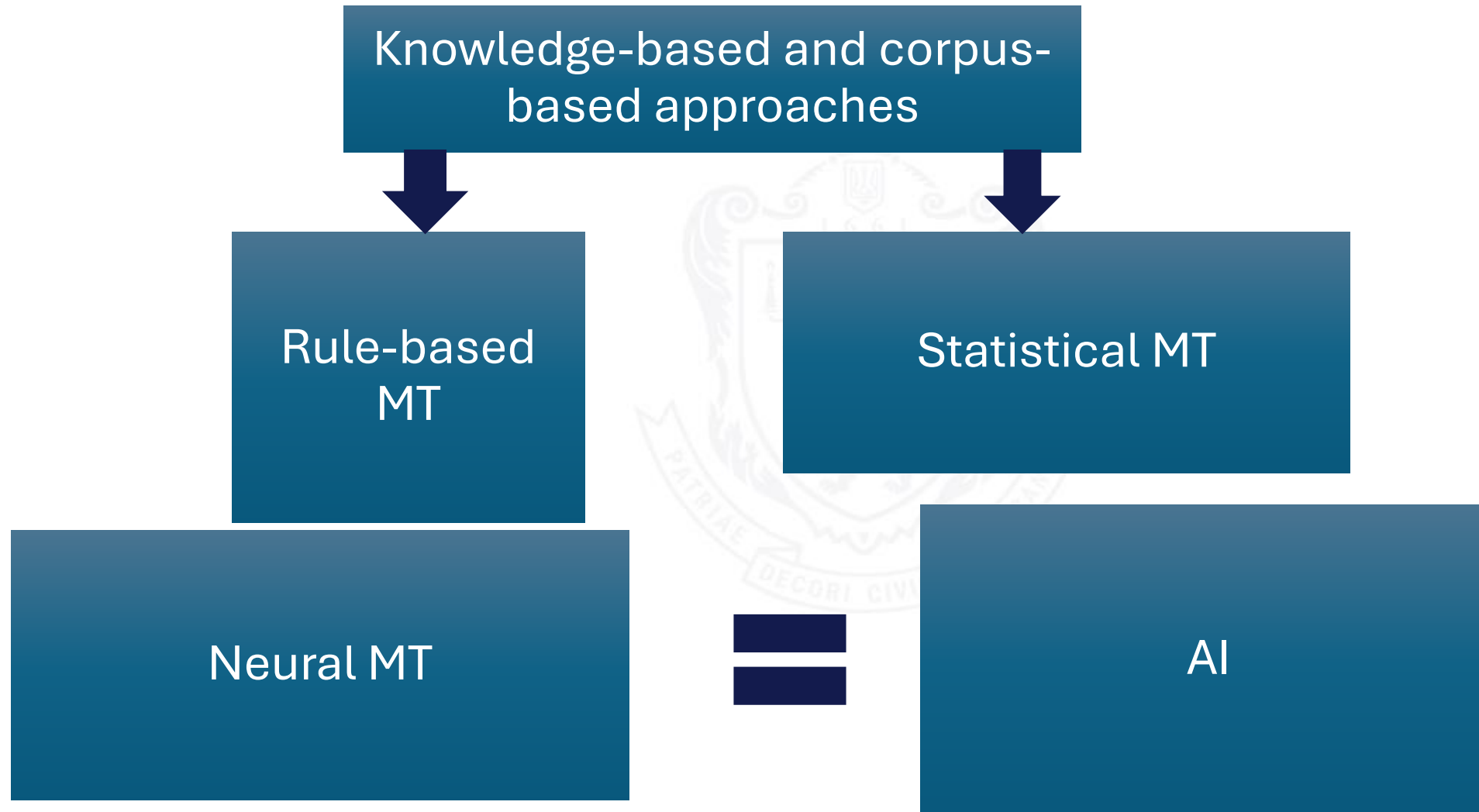

Машинний переклад

Результат – без
втручання людини в
процес перекладу,
лише пост-редагування,
якщо є потреба

Швидкість виконання

Типи систем машинного перекладу

Головні критерії якості машинного перекладу

Точність

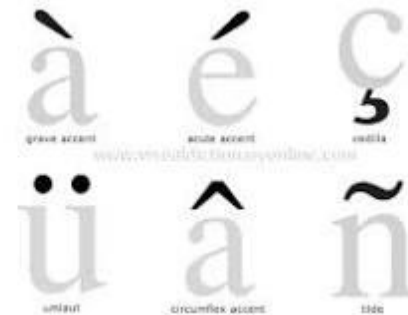
Читабельність

Безкоштовні системи машинного перекладу (з обмеженими функціями і обсягом)

DeePL

Google Translate

Підготовка тексту до перекладу

- Уникайте орфографічних помилок.
 - Переконайтеся, що пунктуація правильна.
 - Стежте за діакритичними символами/знаками.
 - Переконайтеся, що великі літери вживаються правильно.
 - Уникайте повторень: Він є тим чоловіком, який / Він ...
 - Віддавайте перевагу іменникам, а не займенникам: під час перекладу тексту попередньо відредагуйте його (намагаючись уникати двозначностей, культурних компонентів та ін.).
 - Уникайте рідкісних аббревіатур або їх написання з малої літери.
 - Уникайте сленгових слів/виразів.
 - Уникайте кліше/ідіом.
 - Працюйте зі складними реченнями, щоб зробити їх простішими (уникайте і, який, яка тощо, коли це можливо).
 - Перетворюйте пасивні конструкції на активні, коли це можливо.
- Це лише деякі з них.

Типові проблемні елементи

- Помилки в орфографії: неправильне вживання апострофа, м'якого знака, подвоєння приголосних, плутанина з ненаголошеними голосними (е/и), помилки в написанні слів разом, окремо чи через дефіс.
- Морфологічні помилки: неправильний вибір дієвідміни дієслів, помилки у правописі прислівників, відмінюванні числівників, розмежуванні родів іменників, некоректне вживання займенників.
- Синтаксичні помилки: неправильне вживання дієприслівникових та дієприкметникових зворотів, помилки в побудові речень, неправильне узгодження підмета з присудком, розділові знаки у складносурядних реченнях, відрив підрядного означального речення від пояснюваного слова.
- Лексичні помилки: використання русизмів і кальок з російської мови замість правильних українських відповідників, помилки у виборі семантично точних слів.
- Проблеми з контекстом і стилістикою: неточний переклад багатозначних слів, дослівний переклад фразеологізмів та ідіом.
- Технічні помилки: пропуски слів, подвійні розділові знаки, порушення форматування тексту.

Вплив на галузь перекладу

 Компанія GTS провела опитування серед перекладачів-фрилансерів (<https://blog.gts-translation.com/2025/04/07/the-state-of-machine-translation-post-editing-mtpe-in-2025-what-translators-think/>) про те, як на їхню роботу впливають машинний переклад і штучний інтелект.

- 48 % виконують постредагування (МТРЕ) часто, 40 % — час від часу, 12 % не виконують робіт цього типу ніколи.
- 49 % кажуть, що ШІ й МТРЕ суттєво вплинули на очікування щодо цін, 37 % кажуть, що вплинули помірно, 14 % — що не вплинули.
- Близько половини респондентів не погоджуються робити знижки на МТРЕ. У тих, хто погоджується, знижка становить 10–30 %.
- 12 % кажуть, що машинний переклад нині забезпечує високу якість, 66 % вважають, що результат прийнятний, але потребує опрацювання, 22 % кажуть, що результат неприйнятний.
- 37 % стверджують, що МП і ШІ значно зменшують їхні можливості працевлаштування, 43 % — що вони чинять певний вплив, 9 % — що вони ніяк не вплинули.

Загальні висновки:

- ШІ та постредагування стали мейнстрімом. Майже 90 % перекладачів займаються постредагуванням.
- Ціновий тиск справді є, але можливості для лінгвістів, особливо вузькопрофільних, існують.
- Постредагування не замінює перекладачів, але змінює спосіб їхньої роботи.
- Перекладачі опановують ШІ-інструменти, змінюють процес редагування та пропонують послуги преміум-класу.

ШІ чи МТ

- При розгляді рішень для автоматизованого перекладу одним з параметрів, що відрізняє GenerativeAi від машинного перекладу (МТ), є його здатність розуміти контекст, що значно покращує точність перекладу.
- Мовна модель може зберігати контекстну інформацію протягом довгих уривків, що дозволяє їй надавати когерентні переклади, які враховують ширший контекст. Це особливо важливо для контенту, значення якого може значно змінюватися залежно від контексту.
- Крім того, ChatGPT може постійно навчатися на нових даних, вдосконалюючись з часом. Організації можуть сприяти цьому процесу навчання, надаючи відгуки про переклад та включаючи власні навчальні дані, що відображають їхні конкретні потреби та випадки використання мови.
- Однак слід пам'ятати, що навчання ChatGPT залежить від якості наданих даних. Покладання на публічний GPT може значно збільшити ризик отримання перекладів низької якості або з невідповідним тоном.

ШІ чи людина

- Людина повинна залишатися частиною процесу
- Переклади, виконані за допомогою штучного інтелекту, включаючи ChatGPT, можуть не враховувати культурні нюанси або ідіоматичні вирази.
- Інтеграція зі спеціалізованими технологіями перекладу та локалізації, які автоматично виявляють і вирішують ці проблеми, може допомогти зменшити цей ризик.
- Редагування перекладеного контенту з високим пріоритетом також може допомогти зменшити ризики критичних помилок і забезпечити більш точний результат.
- Конфіденційність та безпека даних мають першочергове значення
- Перш ніж намагатися перекласти що-небудь за допомогою ChatGPT, переконайтеся, що ви отримали дозвіл від юридичного відділу на використання ChatGPT або подібних рішень, які покладаються на дані для навчання, самоудосконалення та отримання результатів.
- Це має бути вашим першим кроком при обмірковуванні питання про використання ChatGPT для перекладу.
- Слід уникати загальнодоступної версії ChatGPT (або Google Translate), коли йдеться про введення конфіденційної або приватної інформації.

Інструкція

WATER HEATERS EQUIPPED FOR ONE TYPE GAS ONLY: This water heater is equipped for one type gas only. Check the rating plate near the gas control valve for the correct gas. **DO NOT USE THIS WATER HEATER WITH ANY GAS OTHER THAN THE ONE SHOWN ON THE MODEL RATING PLATE.** Failure to use the correct gas can cause problems which can result in **DEATH, SERIOUS BODILY INJURY, OR PROPERTY DAMAGE.** If you have any questions or doubts consult your gas supplier or local utility.

WARNING! HOTTER WATER CAN SCALD: Water heaters are intended to produce hot water. Water heated to a temperature which will satisfy space heating, clothes washing, dish washing, and other sanitizing needs can scald and permanently injure you upon contact. Some people are more likely to be permanently injured by hot water than others. These include the elderly, children, the infirm, or physically/mentally handicapped.

ВОДОНАГРІВАЧІ, ОБЛАДНАНІ ТІЛЬКИ ДЛЯ ОДНОГО ТИПУ ГАЗУ: Цей водонагрівач обладнаний тільки для одного типу газу. Перевірте табличку з технічними характеристиками біля газового клапана, щоб переконатися, що газ відповідає вимогам. **НЕ ВИКОРИСТОВУЙТЕ ЦЕЙ ВОДОНАГРІВАЧ З БУДЬ-ЯКИМ ІНШИМ ГАЗОМ, КРІМ ТОГО, ЩО ВКАЗАНО НА ТАБЛИЧЦІ З ТЕХНІЧНИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ МОДЕЛІ.** Використання газу, що не відповідає вимогам, може спричинити проблеми, які можуть призвести до **СМЕРТІ, СЕРЬОЗНИХ ТРАВМ ТІЛА АБО ПОВРЕЖДЕННЯ МАЙНА.** Якщо у вас є питання або сумніви, зверніться до свого постачальника газу **?????????**.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ! ГАРЯЧА ВОДА МОЖЕ СПРИЧИНИТИ ОПІКИ: Водонагрівачі призначені для нагрівання води. **Вода, нагріта до температури, яка задовольняє потреби в опаленні приміщень, пранні одягу, митті посуду та інших санітарних цілях, може спричинити опіки та постійні травми при контакті. Деякі люди більш схильні до постійних травм від гарячої води, ніж інші.** До них належать люди похилого віку, діти, немічні або фізично/розумово неповносправні особи.

News

Russian President Vladimir Putin said during a Wednesday address that any countries who "create a strategic threat to Russia" during its war in Ukraine can expect "retaliatory strikes" that would be "lightning-fast." Days before, Russian Foreign Minister Sergey Lavrov said in an interview that "NATO is essentially going to war with Russia through a proxy and arming that proxy.«

Президент Росії **Володимир** Путін під час звернення в середу заявив, що **будь-які** країни, які «**створять** стратегічну загрозу Росії» під час війни в Україні, можуть очікувати «**блискавичних** ударів у відповідь». За кілька днів до цього міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров заявив в інтерв'ю, що «НАТО, по суті, **йде на війну з Росією через посередника** і озброює його».

Зворотній переклад

- (original) Russian President Vladimir Putin said during a Wednesday address that any countries who "create a strategic threat to Russia" during its war in Ukraine can expect "retaliatory strikes" that would be "**lightning-fast.**" Days before, Russian Foreign Minister Sergey Lavrov said in an interview that "NATO is essentially going to war with Russia through a proxy and arming that proxy.«
- (back-translation) In a speech on Wednesday, Russian President Vladimir Putin said that any country that "poses a strategic threat to Russia" during the war in Ukraine can expect "**lightning strikes** in return." A few days earlier, Russian Foreign Minister Sergei Lavrov said in an interview that "NATO is, in fact, going to war with Russia through **a mediator and arming it.**"

Промова американського представника

- **Speech** Ukrainians have inspired the world with heroic resistance to Russia's brutal war of conquest. We strongly condemn Russia's devastating **attacks on civilians, including women, children, and persons in vulnerable situations**. We will work with the rest of the international community to hold accountable those responsible for violations of humanitarian and international law, including war crimes. We are deeply concerned about the increased risk of sexual violence and human trafficking. We urge Russia to allow rapid, safe, and **unhindered humanitarian access** and safe passage for civilians, and to allow for humanitarian aid to be delivered to Mariupol and other besieged cities.
- **Мовлення** Українці надихнули світ героїчним опором жорстокій завойовницькій війні Росії. Ми рішуче засуджуємо нищівні **напади Росії на мирних жителів, включаючи жінок, дітей та осіб, які перебувають у вразливих ситуаціях**. Ми працюватимемо з рештою міжнародного співтовариства, щоб притягнути до відповідальності винних за порушення гуманітарного та міжнародного права, включаючи військові злочини. Ми глибоко стурбовані підвищеним ризиком сексуального насильства та торгівлі людьми. Ми закликаємо Росію надати швидкий, безпечний і безперешкодний гуманітарний доступ і **безпечний прохід** для цивільного населення, а також дозволити доставку гуманітарної допомоги до Маріуполя та інших міст, які перебувають в облозі.

Українсько-англійський напрям

- Іноді лунають у нас голоси, що доречно перекладати лише сучасну поезію, а не твори, що давно стали хрестоматійними у себе на батьківщині. Такі закиди не нові. Ще І. Франка звинувачували в тому, що у своїй перекладацькій практиці він звертається **до надто сивої давнини**. Та великий митець був переконаний, що справжнє мистецтво не старіє: “Думаю, що не в тім річ, з якої бочки бере поет напій, що подає своєму народові, а в тім, який напій він подає йому, чи чисте покріплює вино, чи наркотик на приспання. Я наркотиками не шинкую”, – писав він у “Предмова до збірки “Поєми” 1899 року). До речі, цю думку І. Франка дуже високо цінував І. Світличний, про що він писав у листі до своєї однокурсниці, літературознавця Ф. Пустової 2 травня 1953 р.
- Sometimes we hear voices saying that it is appropriate to translate only contemporary poetry, rather than works that have long become classics in their homeland. Such accusations are not new. Even I. Franko was accused of referring **to the distant past** in his translation practice. But the great artist was convinced that true art does not age: "I think that it is not a matter of which barrel the poet draws the drink he serves to his people, but what drink he serves them, whether it is pure **fortifying wine** or a narcotic to put them to sleep. I do not **serve drugs**," he wrote in the "Preface to the collection **“Poems”** in 1899. Incidentally, **I. Franko's opinion was highly valued by I. Svitlychny, as he wrote** in a letter to his classmate, literary scholar F. Pustova, on May 2, 1953.

Цікаво прочитати

- <https://www.trados.com/blog/new-generative-translation-capabilities-in-trados-studio/>
- [Pre-and post-editing
https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8e8a50ea-6858-47ed-82b1-357420eccfdc/content](https://elar.khmnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8e8a50ea-6858-47ed-82b1-357420eccfdc/content)
- [Мороз Ю. Перекладачам і редакторам: як виловити й зредагувати підступні перекладацькі хиби://www.uaredactor.com.ua/perekladacham-i-redaktoram-yak-vylovty-y-zredaguvaty-pidstupni-perekladaczki-hyby/](http://www.uaredactor.com.ua/perekladacham-i-redaktoram-yak-vylovty-y-zredaguvaty-pidstupni-perekladaczki-hyby/)

Good luck ;)

